

Úvod do filosofie (1+1): filosofická politika

Ladislav Hejdánek

This is a part of the original document:

[1990.1 \(pokračování v novém sešitu\) \(strojopis\)](#)

jedná se o část původního dokumentu:

[1990.1 \(pokračování v novém sešitu\) \(strojopis\)](#)

- ◆ myšlenkový deník – záznam, česky, vznik: 12. 12. 1990
- ◆ philosophical diary – record, Czech, origin: 12. 12. 1990

Úvod do filosofie (1+1): filosofická politika

Příprava na 19. 12. 90

90/157 – 90/158

901212

- 01 Rozlišili jsme minule mezi morálkou a mravností a upozornili jsme, že opravdový mravní závazek nevyplývá z dané morálky, která náleží pouze k okolnostem mravního činu.
- 02 Již Aristotelés se vyslovil, že etika je jakousi první částí politiky a politika naopak druhou částí, druhým dílem etiky. To nás vede k tomu, že také v politickém ohledu musíme dbát na rozdíl obdobný onomu mezi morálkou a mravností.
- 03 Tak jako je předpokladem mravního činu povědomí, že jsme mravně konfrontováni s nepředmětnými výzvami, na něž musíme odpovídat ve významném vztahu k dané morální fakticitě, tak jsme ve společenském životě vztaženém k obci konfrontováni rovněž s nepředmětnými výzvami, které nelze odvozovat ze společenských a politických požadavků obce.
- 04 To je věc elementárního významu a představuje předpoklad a základ pro každou společnost, která chce být doopravdy demokratická. Politika totiž není odborností a nesmí se odborností stát. Na ministerstvech a na úřadech mají být odborníci, ale sami ministři by měli být odpovědnými politickými osobnostmi. Zejména to však platí pro poslance, tj. pro volené zástupce lidu, obyvatelstva.
- 05 Více než kde jinde platí v politickém životě, že každý občan se dostává do situací, které si nevybral. Z toho pochopitelně nevyplývá, že by se měl dostávat do situací, které mu vybral někdo jiný, nebo snad dokonce že by ve společnosti měli fungovat lidé, kteří by byli pověřeni, aby vybírali a připravovali situace, do nichž pak většina musí chtít nechtíc vstoupit.
- 06 Občan tedy už z povahy svého občanství musí situace, do kterých se dostává, brát na vědomí a jako cosi faktického přijímat. S faktickým ovšem jsou vždy spojeny nároky a povinnosti, které už nemusí občan prostě přijímat, nýbrž které buď přijímá, nebo nepřijímá na základě svého odpovědného rozhodnutí. Občan tedy – řečeno s Patočkou – nesmí ze situací, do nichž se dostává, utíkat, ale nemusí je se vším všudy koncedovat a přijímat je i s jejich nároky. Naopak musí vždy tyto nároky přezkoumávat. V tom spočívá jeho politická odpovědnost.
- 07 Občan si tedy musí uvědomovat, že je v politickém životě vždycky konfrontován s dvojitým typem požadavků, nároků a výzev, a musí mezi nimi pečlivě rozlišovat. Jeden typ musí být poměřován druhým. Existuje také něco jako daná politická morálka, která může být v napětí, a dokonce zcela pravidelně bývá v napětí s politickou mravností.
- 08 Mohli bychom to vyjádřit také tak, že politická úroveň každé společnosti se měří na tom, nakolik si lidé uvědomují principiální rozdíl mezi obojím, mezi politickou morálkou a mezi politickou mravností. Lze to v jistém přiblížení charakterizovat i tak, že je vždy rozdíl a napětí mezi občanovou odpovědností před obcí a za obec.
- 09 Docela zvláštní podoby nabývá tento rozdíl a toto napětí tam, kde tím občanem je filosof. Ne že by jeho situace byla od základu odlišná od situace ostatních občanů. Právě naopak je třeba vidět, jak je to táž situace. Rozdíl je jen ve zvýšené politické odpovědnosti filosofa. Ale nejdůležitější je povaha této odpovědnosti. Abychom to blíže osvětlili, musíme poukázat na určitou nesnáz, do které se v tomto směru dostává filosof právě jako filosof.

- 10 Filosofie je vlastně velmi náročnou myšlenkovou disciplínou, které nejen vyčerpává myslitelskou energii, ale také čas filosofa. Filosof nejenomže nemůže nikdy říci, že mu padla, že má konec pracovní doby, neboť zůstává pod tlakem svých povinností a odpovědností po celý den, po všechny dny, po celý život. Filosof zejména nemůže nikdy oprávněně prohlásit, že se ho něco netýká jako filosofa, co se ho týká jako občana. Jeho odbornost není a nesmí být oddělena, vydělena z jeho života.
- 11 To má hned dvojí důsledek. Především nikdy nemůže filosof nechat nějaké práce jen proto, že začne dělat něco jiného, aniž k tomu měl vážný důvod, tj. aniž by mohl tuto změnu zdůvodnit tím, že prokáže, že to nová jeho činnost je důležitější, závažnější než dosavadní. A druhým důsledkem je to, že filosof vlastně nemá nikdy dost času na sebe a na své osobní atd. záležitosti. Musí se vždycky přednostně zabývat tím důležitějším, takže jeho soukromé, osobní záležitosti musí většinou stranou.
- 12 Aristotelés o tom mluvil tak, že filosof potřebuje mít na filosofování dost času, tzv. „prázdeň“, SCHÓLÉ. Mnoho filosofů spojovalo proto své filosofování s naprostou redukcí a zjednodušením svého osobního života: žili v naprosté chudobě, často nezaložili ani rodině minimální materiální základnu anebo neměli rodinu vůbec, anebo měli za to, že si nejprve musí vydělávat nějakou práci na život a teprve ve chvílích zbylých mohou filosofovat.